

Šventojo Tėvo Pranciškaus apaštališkasis
paragininimas

EVANGELII GAUDIUM

Vyskupams, kunigams ir diakonams,
pašvęstiesiems asmenims ir pasauliečiams
apie Evangelijos skelbimą šiandiniame pasaulyje

1. Evangelijos džiaugsmo prisipildo širdys ir gyvenimas visų, kurie sutinka Kristų. Tie, kurie leidžiasi būti jo išgelbėjami, yra išlaisvinami iš nuodėmės, liūdesio, vidinės tuštumos ir vienatvės. Džiaugsmas visada gimsta ir atgimsta su Jėzumi Kristumi. Šiame paraginiame trokštu tikinčius krikščionis pakviesti į naują, tokio džiaugsmo paženklintą evangelizacijos etapą ir parodyti Bažnyčiai kelią artimiausiais metais.

I. Atsinaujinantis ir užkrečiamas džiaugsmas

2. Šiandiniame, įvairialypės bei gniuždančios varotojimo pasiūlos kupiname pasaulyje didelis pavojus yra individualistinis liūdesys, kylantis iš pernelyg patenkintos, bet geidžiančios širdies, iš liguistos paviršutiniškų malonumų paieškos, iš užsisklendusios sąmonės. Kai vidinis gyvenimas apsiriboja vien savais interesais, nebelieka vietos kitiems, nebeįsileidžiami vargšai, nebegirdimas Dievo balsas, nebeįsijungiamas malonus jo meilės džiaugsmas, išblėsta entuziazmas daryti gera. Toks pavojus tikrai bei nuolat gresia ir tikintiesiems. Daugelis tam pasiduoda ir tampa irzliais, nepatenkintais, abejingais žmonėmis. Toks gyvenimas nėra kilnus ir pilnatviškas, Dievas to mums netrokšta, tai nėra gyvenimas Dvasioje, kylantis iš prisikėlusio Kristaus širdies.

3. Visus krikščionis, kad ir kur bei kokiomis aplinkybėmis jie gyventų, kviečiu šiandien pat atnaujinti savo asmenišką susitikimą su Jėzumi Kristumi ar bent pasiryžti leisti jam mus sutikti, kasdien nepaliaujamai jo ieškoti. Nė vienas neturi pagrindo manyti, kad šis kvietimas ne jam, nes „džiaugsmas, atneštas Viešpaties, skirtas visiems“ (1). To, kuris surizikuoja, Viešpats neapgauna, ir kiekvienas, žengiantis nedidelį žingsnelį Jėzaus link, pamato, kad Jėzus išskėstomis rankomis jau laukė jo atėjimo. Ta akimirka yra proga Jėzui Kristui pasakyti: „Viešpatie, leidasi būti apgaunamas, tūkstančiais būdų bėgau nuo Tavo meilės, tačiau dar kartą esu čia, kad atnaujinčiau savo sandorą su Tavi mi. Man Tavęs reikia. Išpirk mane iš naujo, Viešpatie, dar kartą priimk mane į savo atperkantį glėbį.“ Kaip gera grįžti pas jį, kai esi prazuvęs! Dar kartą primygtinai sakau: Dievas nenuilsdamas atleidžia, tiktai mes

pailstame prašyti jo pasigailėjimo. Tas, kuris paragino atleisti „septyniasdešimt septynis kartus“ (Mt 18, 22), mums yra pavyzdys: jis atleidžia septyniasdešimt septynis kartus. Kartkartėmis jis nešasi mus ant savo pečių. Niekas negali iš mūsų atimti šios begalinės ir nepajudinamos meilės suteikto kilnumo. Savo švelnumu, kuris niekada nenuvilia ir visada sugrąžina džiaugsmą, jis įgalina mus pakelti galvą ir pradėti iš naujo. Nebėkime nuo Jėzaus prisikėlimo, niekada nenuleiskime rankų, kad ir kas nutiktų. Niekas negali pranokti jo gyvenimo, akinančio mus žengti pirmyn!

4. Senojo Testamento knygoje skelbta apie išganymo džiaugsmą, kurio apščiai bus mesijiniais laikais. Pranašas Izaijas džiugiai sveikindamas kreipiasi į laukiamą Mesiją: „Tu išaukštinau tą tautą, suteikei jai didį džiaugsmą. Tavo akivaizdoje jie džiūgauja“ (9, 2). Ir ragina Ziono gyventojus sutikti jį giesmėmis: „Kryšktauk ir džiūgauk!“ (12, 6). Tuos, kurie jį jau išvydo horizonte, pranašas kviečia pranešti apie tai kitiems: „Užlipk ant aukšto kalno, džiugiosios žinios skelbėjau Zionai! Galingai pakelk savo balsą, gerosios naujienos skelbėja Jeruzale!“ (40, 9). Visa kūrinių dalijasi šiuo išganymo džiaugsmu: „Dangūs, džiūgaukite! Iš džiaugsmo šokinėk, žeme! Tegu plyšta kalnai nuo džiaugsmo giesmės! Nes Viešpats paguodė savąją tautą, pasigailėjo savo varguolių“ (49, 13).

Zacharijas, regėdamas Viešpaties dieną, kviečia džiugiai sutikti ateinantį Karalių, nuolankų ir jojantį ant asilo: „Didžiai džiūgauk, Ziono dukra, garsiai kryšktauk, dukra Jeruzale! Štai tavo karalius pas tave ateina, jis išaukštintas ir pergalingas“ (Zch 9, 9). Tačiau pagaliausiai ragina pranašas Sofonijas: kaip švytinti šventės ir džiaugsmo centrą jis priešais akis iškelia patį Dievą, perteikiantį savo tautai tą išganingą džiugesį. Kas kart, kai skaitau šį tekstą, mane vis pagauna jaudulys: „Viešpats, tavo Dievas, pergalę teikiantis galiūnas, yra tavyje: jis noriai džiaugsis tavimi, atnaujins tave mylėdamas ir džiūgaus dėl tavęs giesme“ (Sof 3, 17).

Tai džiaugsmas, mūsų išgyvenamas kasdien tarp nedidelių dalykų atsiliepiant į meilų Dievo, mūsų Tėvo, kvietimą: „Mano vaike, jei turi iš ko, vaišinkis <...>. Neatsakyk sau šios dienos gėrybių“ (Sir 14, 11. 14). Koks tėviškas švelnumas sklinda iš šių žodžių!

5. Džiaugtis primygtinai kviečia ir Evangelija, kurioje šlovingai spindi Kristaus kryžius. Pasitenkinsime keliais pavyzdžiais: „Džiūgauk!“ – pasveikina angelas Mariją (Lk 1, 28). Marijai lankantis pas Elzbietą, Jonas šokteli savo motinos iščiose (plg. Lk 1, 41). Savo giesmėje Marija skelbia: „Mano dvasia džiaugiasi Dievu, savo Gelbėtoju“ (Lk 1, 47). Jėzui pradėdamas savo tar-

nybą, Jonas sušunka: „Šiam mano džiaugsmui dabar jau nieko netrūksta“ (Jn 3, 29). Pats Jėzus pradžiunga Šventąja Dvasia (plg. Lk 10, 21). Jo žinia yra džiaugsmo šaltinis: „Aš jums tai kalbėjau, kad jūmyse būtų manasis džiaugsmas ir kad jūsų džiaugsmui nieko netrūktų“ (Jn 15, 11). Mūsų krikščioniškasis džiaugsmas trykšta iš jo sklidinios širdies šaltinio. Jis pažada mokiniam: „Jūs liūdėsite, bet jūsų liūdesys pavirs džiaugsmu“ (Jn 16, 20). Ir primygtinai tikina: „Bet aš jus vėl pamatysiu; tada jūsų širdys džiūgaus, ir jūsų džiaugsmo niekas iš jūsų nebeatims“ (Jn 16, 22). Vėliau mokiniai, pamatę Jėzų prisikėlusį, „nudžiugo“ (Jn 20, 20). Apaštalų darbų knygoje pasakojama, kad pirmoji bendruomenė „su džiugia ir tauria širdimi drauge vaišindavosi“ (2, 46). Kur praeidavo mokiniai, ten pasklisdavo „didelis džiaugsmas“ (8, 8), o jie persekiojami būdavo „pilni džiaugsmo“ (13, 52). Eunuchas, priėmęs krikštą, „džiūgaudamas traukė savo keliais“ (8, 39), o kalėjimo viršininkas „su visais namiškiais džiūgavo įtikėjęs Dievą“ (16, 34). Kodėl ir mums neįbridus į šią džiaugsmo upę?

6. Kai kurių krikščionių gyvenimas primena gavėnią be Velykų. Žinoma, sutinku, džiaugsmas neišgyvenamas vienodai visomis gyvenimo aplinkybėmis, juolab sunkiomis akimirkomis. Džiaugsmas prisitaiko ir kinta, bet visada išlieka bent kaip šviesos spindulys, sklindantis iš asmeninio tikrumo, kad, nepaisant visko, esi be galo mylimas. Suprantu žmones, linkusius liūdėti dėl didelių sunkumų, kuriuos tenka kęsti, bet pamazėle turime ištikti didžiausių nelaimių leisti tikėjimo džiaugsmui prabusti kaip slaptam, bet tvirtam pasitikėjimui: „Mano gyvenimas neteko ramybės, užmiršau, kas yra laimė. <...> Bet viltis sugrįžta atsiminus, kad ištikimoji Viešpaties meilė niekad neišsenka, gailėstingumo jam niekad nestinga. Kas rytą jie nauji – didelė tavo ištikimybė! <...> Gera laukti kantriai, kol išgelbėjimas ateis iš Viešpaties“ (Rd 3, 17. 21–23. 26).

7. Dažnai kyta pagunda teisintis bei skųstis, tarsi, kad galėtum džiaugtis, būtina patenkinti nesuskaičiuojamą daugybę sąlygų. Taip yra todėl, jog „technologinė visuomenė pridaugino malonumo progų, tačiau jai sunku sužadinti džiaugsmą“ (2). Galima sakyti, kad gražiausias ir spontaniškiausias džiaugsmas, kurį mačiau savo gyvenime, buvo neturtingų žmonių, turėjusių nedaug į ką įsikibti. Taip pat atmenu autentišką džiaugsmą tų, kurie didelių profesinių išpareigojimų sukuryje mokėjo išsaugoti dosnią ir paprastą tikinčią širdį. Šie džiaugsmas trykšta iš Jėzuje Kristuje apsiėmusio Dievo vis didesnės meilės šaltinio. Nenuilstamai kartoju Benedikto XVI žodžius, atvedančius į Evangelijos šerdį: „Apsisprendimui tapti krikščionimi pradžią pirmiausia duoda ne etinis siekis ar kokias nors

didę idėja, bet susitikimas su tam tikru įvykiu, su Asmeniu, atveriančiu gyvenimui naują horizontą ir sykiu duodančiu tvirtą kryptį“ (3).

8. Tik tas susitikimas – ar atnaujintas susitikimas – su Dievo meile, virstančia laimės kupina draugyste, išlaisvina mus iš mūsų užsisklendusios sąmonės ir susitelkimo į save. Visapusiškai žmogiškais tampame tada, kai esame daugiau negu žmonės, kai leidžiame Dievui išvesti mus iš mūsų pačių, kad pasiektume savo tikrąją būtį. Štai šitai yra evangelizacinės veiklos šaltinis. Juk jei kas nors patyrė šią gyvenimui prasmę gražinančią meilę, tai kaip jis gali netrokšti pasidalyti ja su kitais?

II. Malonus ir guodžiantis evangelizavimo džiaugsmas

9. Gėris visada linkęs sklisti. Bet kuri autentiška tiesos ir grožio patirtis pati savaime plinta, ir kiekvienas, išgyvenęs gilų išlaisvinimą, tampa jautresnis kitų poreikiams. Sklisdamas gėris įsitvirtina ir plėtojasi. Taigi tam, kuris trokšta kilniai ir pilnatviškai gyventi, nėra kito kelio, kaip tik kitą pripažinti bei siekti jam gėrio. Todėl kai kurie šventojo Pauliaus pasakymai nėra kiek nestebina: „Kristaus meilė valdo mus“ (2 Kor 5, 14); „Vargas man, jei neskelbčiau Evangelijos!“ (1 Kor 9, 16).

10. Siūloma gyventi aukštesniu lygmeniu, bet ne mažiau intensyviai: „Gyvenimas stiprėja dovanojamas ir silpnėja, kai izoliuojamasi ir patogiai įsitaisoma. Iš tiesų, gyvenimu labiausiai mėgaujasi tie, kurie palieka saugų krantą ir ima degti užduotimi duoti gyvenimą kitiems“ (4). Bažnyčia, kviesdama evangelizuoti, krikščionims tikrai atskleidžia tikrąją asmeninio savęs įgyvendinimo dinamiką: „Čia atrandame dar vieną gilų tikrovės dėsni: gyvenimas auga ir bręsta tiek, kiek jo dovanojama kitų gyvenimo labui“ (5). Tad evangelizuotojo veidas neturi nuolatos būti kaip per laidotuves! Atgaukime užsidegimą ir didinkime jį, „išsaugokime žavų ir malonų evangelizavimo džiaugsmą, net jei turime sėti su ašaromis. <...> Tegu mūsų laikų pasaulis, kuris ieško kartais skausmingai, o kartais viltinai, išgirsta Gerąją Naujieną ne iš liūdny ir netekusių drašos, nekantrių ir gniaužiamų baimės skelbėjų, bet iš Evangelijos tarnautojų, kurių gyvenimas žėruoja kaitra, kurie pirmi persiėmė Kristaus džiaugsmu“ (6).

Amžinasis naujumas

11. Atnaujintu skelbimu tikintiesiems – taip pat drungniems ar nepraktikuojantiems – siūlomas naujas tikėjimo džiaugsmas ir vaisingas evangelizacinis darbas. Skelbimo šerdis ir esmė visada tie patys: Dievas, numirusiame ir prisikėlusiame Kristuje apreiškęs

savo meilę. Jis vis atnaujina savo tikinčiuosius, kad ir kokio amžiaus jie būtų; jie „atgaus jėgas, pakils tarsi arų sparnais, – nepavargs bėgdami, nepails eidami“ (Iz 40, 31). Kristus yra „amžinoji Evangelija“ (Apr 14, 6) ir „tas pats vakar ir šiandien, tas pats ir per amžius“ (Žyd 13, 8), tačiau jo turtingumas bei grožis neišsemiami. Jis visada jaunas ir yra nuolatinis naujumo šaltinis. Bažnyčia nepaliauja stebėjusis jo „turtu, išminties ir pažinimo gelme“ (Rom 11, 33). Kryžiaus Jonas yra pasakęs: „ta Dievo išminties bei žinojimo tankmė tokia gili ir milžiniška, kad siela, kad ir kiek ją pažintų, gali skverbtis vis giliau“ (7). Šventasis Ireniejus irgi pareiškė: „Ateidamas Kristus atnešė visą naujumą“ (8). Savo naujumu jis visada gali atnaujinti mūsų gyvenimą ir bendruomenę, ir krikščioniškoji naujiena nesensta net tamsiais ir Bažnyčios silpnumo laikais. Jėzus Kristus gali sulaužyti nuobodžias schemas, į kurias jį įspraudžiame, ir nustebinti nuolatinio dieviškuoju kūrybiškumu. Kaskart, kai mėginame grįžti prie šaltinio ir atgauti pirminį Evangelijos šviežumą, išnyra naujų būdų, kūrybinių metodų, kitokių raiškos formų, iškalbingesnių ženklų, žodžių, kupinų naujos reikšmės šiandieniam pasauliui. Tiesą sakant, bet kuri autentiška evangelizacinė veikla visada yra „nauja“.

12. Nors ši užduotis reikalauja dosnaus įsipareigojimo, būtų klaidinga laikyti ją didvyriška asmenine užduotimi, nes tai pirmiausia yra Viešpaties darbas, anapus visko, ką mes galime atrasti ir suprasti. „Pirmutinis ir didžiausias evangelizuotojas“ (9) yra Kristus. Kad ir kokia būtų evangelizacijos forma, pirmutinis visada yra Dievas, pašaukęs mus bendradarbiauti su juo bei skatinantis Šventosios Dvasios galia. Tikrasis naujumas yra tas, kurį pats Dievas nori slėpingai sukurti, kurį įkvepia, žadina, kreipia bei lydi tūkstančiais būdų. Visame Bažnyčios gyvenime visada turi matytis, kad iniciatyva yra Dievo, kad pirma „jis mus pamilo“ (1 Jn 4, 10) ir kad vienintelis „augintojas – Dievas“ (1 Kor 3, 7). Toks įsitikinimas leidžia neprarasti džiaugsmo vykdamant net tokią reiklį bei sunkią užduotį, apimančią visą mūsų gyvenimą. Dievas iš mūsų reikalauja visko, bet sykiu viską ir siūlo.

13. Šios užduoties naujumo nedera suvokti taip, tarsi ji suponuotų mus supančios ir vedančios pirmyn gyvosios istorijos nušalinimą ar užmiršimą. Atmintis yra mūsų tikėjimo matmuo, kurį galime vadinti „deuteronominiu“, analogišku Izraelio atminčiai. Jėzus palieka mums Eucharistiją kaip Bažnyčios kasdienį atminimą, vis labiau įvedantį mus į Velykas (plg. Lk 22, 19). Evangelizacinis džiaugsmas visada suspindi dėkingumo kupino atminimo fone: tai – malonė, kurios turime prašyti. Apaštalai niekada neužmiršo akimirkos, kai Jėzus palytėjo jų širdį: „Tai buvo apie dešimtą valandą“ (Jn

1, 39). Kartu su Jėzumi ši atmintis sudabartina mums tikrą „debesį liudytojų“ (Žyd 12, 1), kai kurie iš jų ypač prisidėjo, kad mūsų tikėjimo džiaugsmas sudygtų: „Atsiminkite savo vadovus, kurie jums paskelbė Dievo žodį“ (Žyd 13, 7). Kartais į tikėjimo gyvenimą mus įveda paprasti ir artimi žmonės: „Aš vis prisimenu tavo nuoširdų tikėjimą, kuris pradžioje gyveno tavo senelėje Loidėje, tavo motinoje Eunikėje“ (2 Tim 1, 5). Tikintysis iš pagrindų yra „žmogus, kuris atmena“.

III. Naujoji evangelizacija tikėjimui perteikti

14. Įsiklausant į Dvasią, padedančią bendruomeniškai atpažinti laiko ženklus, 2012 m. spalio 7–12 d. vyko Vyskupų sinodo 13-oji eilinė generalinė asamblėja tema „Naujoji evangelizacija krikščioniškajam tikėjimui perteikti“. Ten priminta, kad naujajai evangelizacijai pašaukti visi ir kad ji iš esmės vykdoma trijose srityse (10). Pirmiausia minėtina *paprastoji pastoracija*, „gaivinama Dvasios ugnies, kad uždegtų širdis tikinčiųjų, reguliariai besilankančių bendruomenėje ir Viešpaties dieną susirenkančių pasimaitinti Dievo žodžiu ir amžinojo gyvenimo Duona“ (11). Šiai sričiai priskirtini ir tikintieji, išlaikę įvairiais būdais reiškiamą tvirtą ir nuoširdų katalikiškąjį tikėjimą, bet dažnai nedalyvaujantys liturgijoje. Šia pastoracija siekiama padėti tikintiesiems augti, kad jie vis geriau ir visu savo gyvenimu atsilieptų į Dievo meilę.

Antra minėtina sritis yra „*pakrikštytieji, kurių gyvensena neatitinka Krikšto reikalavimų*“ (12), kurie širdimi nepriklauso Bažnyčiai ir nejaučia tikėjimo paguodos. Bažnyčia, kaip visada rūpestinga motina, deda pastangas, kad jie išgyventų atsivertimą, gražinsiantį tikėjimo grožį ir troškimą įsipareigoti Evangelijai.

Galiausiai reikia neužmiršti, kad evangelizacija iš esmės susijusi su Evangelijos *skelbimu tiems, kurie Kristaus nepažįsta ar visada buvo jį atmetę*. Daugelis jų, akinami Dievo veido ilgesio, ieško Dievo paslapčia, taip pat ir šalyse, turinčiose seną krikščionybės tradiciją. Visi turi teisę priimti Evangeliją. Krikščionys privalo ją skelbti neišskirdami nė vieno ir daryti tai ne tarsi primesdami naują pareigą, bet kaip žmonės, trokštantys pasidalyti džiaugsmu, parodyti gražų horizontą, pasiūlyti viliojančią pokylį. Bažnyčia auga ne užsiimdama prozelitizmu, bet „*patraukdama*“ (13).

15. Jonas Paulius II mus pakvietė neužmiršti, jog būtina nesusilpninti Evangelijos skelbimo tiems, kurie toli nuo Kristaus, nes tai pirmutinė Bažnyčios užduotis (14). Misijų veikla „ir šiandien tebėra didžiausias iššūkis Bažnyčiai“ (15) ir „užduotis misionieriauti turi išlikti pirmutinė“ (16). Kas nutiktų, jei iš tikro rimtai

atsižvelgtume į šiuos žodžius? Tiesiog pripažintume, kad misionieriškoji veikla yra *viso Bažnyčios darbo paradigma*. Turėdami tai prieš akis, Lotynų Amerikos vyskupai pareiškė, kad „nevalia ramiai, pasyviai laukiant, pasilikti savo bažnyčiose“ (17) ir kad būtina „nuo paprasčiausios saugojimo pastoracijos pereiti prie ryžtingai misionieriškosios pastoracijos“ (18). Ši užduotis ir toliau išlieka Bažnyčiai didelio džiaugsmo šaltinis: „Danguje bus daugiau džiaugsmo dėl vieno atsiverstusio nusidėjėlio negu dėl devyniasdešimties devynių teisųjų, kuriems nereikia atsiversti“ (Lk 15, 7).

Šio paraginimo tikslas ir ribos

16. Mielai priėmiau Sinodo tėvų kvietimą parengti šį paraginimą (19). Tai darydamas skinu gausius Sinodo darbų vaisius. Be to, pasitaręs su įvairiais asmenimis, ketinu išdėstyti ir savo rūpesčius, neduodančius man ramybės šiuo konkrečiu Bažnyčios evangelizacinio darbo momentu. Čia galima plėtoti nesuskaičiuojamas temas, susijusias su šiandienio pasaulio evangelizacija. Tačiau aš nusprendžiau negvildinti šių daugybės klausimų, reikalaujančių gilesnių studijų bei dėmesio. Taip pat nemanau, kad iš popiežiškojo Magisteriumo reikėtų laukti galutinio ar išsamaus žodžio apie visus su Bažnyčia ir pasauliu susijusius klausimus. Popiežiui nepridera vietoj vietinių vyskupų stengtis įvertinti kiekvieną problemą, išnyrančią jų teritorijoje. Šia prasme jaučiu poreikį skatinti išganingą „decentralizaciją“.

17. Nusprendžiau čia pasiūlyti kelias kryptis, galinčias paskatinti išjudinti visoje Bažnyčioje naują, užsidegimo ir veržlumo kupiną evangelizacijos etapą bei nurodyti jo gaires. Turėdamas tai prieš akis ir remdamasis dogminės konstitucijos *Lumen gentium* mokymu, nutariau tarp kitų temų išsamiau aptarti šiuos klausimus:

- a) misionieriauti kylančios Bažnyčios reforma;
- b) pastoracijos darbuotojų pagundos;
- c) Bažnyčia kaip evangelizuojančios Dievo tautos visuma;
- d) homilija ir jos rengimas;
- e) socialinis vargšų įtraukimas;
- f) taika ir socialinis dialogas;
- g) dvasiniai motyvai misionieriauti.

18. Gali pasirodyti, kad šias temas išplėtoju pernelyg išsamiai. Tačiau pirmiausia ketinau ne pateikti trak-

tatą, bet tik parodyti praktinę šių argumentų svarbą Bažnyčios šiandienės užduoties kontekste. Visos šios temos padeda konkrečiau apibrėžti evangelizacijos stilių, kuri kviečiu taikyti *bet kurioje veikloje, kurią vykdo-te*. Šitaip savo kasdieniame darbe galėsime atsiliepti į Dievo žodžio paraginimą: „Visuomet džiaukitės Viešpatyje! Ir vėl kartojau: džiaukitės!“ (Fil 4, 4).

PIRMAS SKYRIUS PADARYTI BAŽNYČIĄ MISIONIERIŠKĄ

19. Evangelizacija atsiliepiama į Jėzaus priesaką misionieriauti: „Eikite ir padarykite mano mokinius visų tautų žmones, krikštydami juos vardan Tėvo ir Sūnaus, ir Šventosios Dvasios, mokydami laikytis visko, ką tik esu jums įsakęs“ (Mt 28, 19–20). Šiomis eilutėmis perteikiama akimirka, kai Prisikėlusysis siunčia savuosius skelbti Evangelijos visais laikais ir visur, kad tikėjimas pasklistų iki žemės pakraščiu.

I. Iškeliaujanti Bažnyčia

20. Ši „iškeliavimo“ dinamika, kurią Dievas trokšta suteikti tikintiesiems, nuolatos reiškiasi Dievo žodyje. Abraomas atsiliepė į pašaukimą iškeliauti į naują žemę (plg. Pr 12, 1–3). Mozė išgirdo Dievo kvietimą: „Eikš! Aš siųsiu tave...“ (Iš 3, 10) ir išvedė tautą į Pažadėtąją žemę (plg. Iš 3, 17). O Jeremijui pasakė: „Kur tik tave siųsiu, tu eisi“ (Jer 1, 7). Šiame Jėzaus „eikite“ šiandien glūdi Bažnyčios evangelizacinės užduoties vis nauji scenarijai bei iššūkiai, ir visi esame pašaukti šitaip iš naujo misionieriškai „išeiti“. Kiekvienas krikščionis ir kiekviena bendruomenė suras savo kelią, kuriuo žengti liepia Viešpats, tačiau visi esame raginami atsiliepti į kvietimą išeiti iš patogaus būvio ir išdrįsti pasiekti visus pakraščius, kuriems reikia Evangelijos šviesos.

21. Evangelijos džiaugsmas, pripildantis mokinių bendruomenės gyvenimą, yra misionieriškasis džiaugsmas. Jį patyrė septyniasdešimt du išsiųsti mokiniai: jie grįžo kupini džiaugsmo (plg. Lk 10, 17). Jį išgyvena Jėzus, džiūgaujantis Šventojoje Dvasioje ir šlovinantis Tėvą, nes jo apreiškimas pasiekė vargdienius ir mažuosius (plg. Lk 10, 21). Sklidini nuostabos, tą džiaugsmą jaučia pirmi atsivertėliai, per Sekmines kiekvienas girdėdamas apaštalus skelbiant „savo kalba“ (Apd 2, 6). Tas džiaugsmas yra ženklas, kad Evangelija paskelbta ir duoda vaisių. Tačiau išėjimo ir dovanojimo, išėjimo iš savęs,ėjimo ir vis naujo, vis tolesnio sėjimo dinamika visada išlieka. Viešpats sako: „Eikime kitur, į gretimus miestelius, kad ir ten skelbčiau žodį, nes tam esu atėjęs!“ (Mk 1, 38). Pasėjęs sėklą kurioje nors vienoje vietoje, jis nepasilieka ten, norėdamas geriau

paiškinti ar parodyti daugiau ženklų, bet, Dvasios vedamas, traukia į kitus kaimus.

22. Žodžiui būdingos potencinės galimybės, kurių neišgalime numatyti. Evangelijoje kalbama apie sėklą, kuri, kartą pasėta, savaime auga ir tada, kai žemdirbys miega (plg. *Mk 4, 26–29*). Bažnyčia turi susitaikyti su ta nesuvokiama savaip ir įvairiomis, mūsų prognozes pranokstančiomis bei mūsų schemas laužančiomis formomis veikiančio Dievo žodžio laisve.

23. Bažnyčios artumas Jėzui yra artumas kelyje, todėl bendrystė „pačia savo esme įgauna misionieriškos bendrystės pavidalą“ (20). Kad išliktų ištikima Mokytojo pavyzdžiui, Bažnyčiai šiandien gyvybiškai svarbu eiti skelbti Evangeliją visiems, visur, visomis progomis, nesvyruojant, noriai ir be baimės. Būtent tai angelas skelbia Betliejaus piemenims: „Nebijokite! Štai aš skelbiu jums didelį džiaugsmą, kuris bus *visai tautai!*“ (*Lk 2, 10*). Apreiškimo knygoje kalbama apie angelą, „turintį paskelbti žemės gyventojams, visoms tautoms, gentims, kalboms ir žmonėms amžinąją Evangeliją“ (*Apr 14, 6*).

Imtis iniciatyvos, įsitraukti, lydėti, duoti vaisių ir švęsti

24. „Iškeliaujanti“ Bažnyčia yra misionieriaujančių mokinių, kurie imasi iniciatyvos, įsitraukia, lydi, duoda vaisių ir švenčia, bendruomenė. „*Primerear* – imtis iniciatyvos“: atleiskit už tokį neologizmą! Evangelizuojanti bendruomenė jaučia, kad Viešpats ėmėsi iniciatyvos, meile užbėgo jai į priekį (plg. *1 Jn 4, 10*), todėl moka žengti pirmą žingsnį, be baimės imtis iniciatyvos, eiti kitų link, ieškoti nutolusiųjų bei kryžkelėse kviesti atstumtuosius. Gyventi neišsenkamu troškimu siūlyti gailestingumą, kuris yra Tėvo begalinio gailestingumo bei to gailestingumo galios pirmesnio patyrimo vaisius. Mėginkime vis labiau imtis iniciatyvos! Tada Bažnyčia mokės „įsitraukti“. Jėzus mazgojo savo mokiniams kojas. Viešpats įsitraukia ir įtraukia savuosius, priklaupdamas priešais kitus jų numazgoti. Bet po to iškart pasako mokiniams: „Būsime palaiminti, taip elgdamiesi“ (*Jn 13, 17*). Evangelizuojanti bendruomenė darbais ir veiksmais leidžiasi į kitų žmonių kasdienį gyvenimą, prie jų priartėja, prireikus nusižemina ir prisiima žmonių gyvenimą, tautoje palytėdama kenčiantį Kristaus kūną. Evangelizuotojai taip įgauna „avių kvapą“ ir tos išgirsta jų balsą. Vadinasi, evangelizuojanti bendruomenė nusiteikia „lydėti“. Lydi žmoniją visuose procesuose, kad ir kokie jie sunkūs ir ilgi būtų. Jai nesvetimi ilgas laukimas ir apaštališka ištvermė. Evangelizacijai reikia daug kantrybės ir mokėjimo atsižvelgti į ribas. Likdama ištikima Viešpaties dovanai, ji geba „duoti

vaisių“. Evangelizuojančiai bendruomenei visuomet rūpi vaisiai, nes Viešpats trokšta, kad ji būtų vaisinga. Ji rūpinasi grūdais ir nesisieloja dėl piktžolių. Pamatęs tarp grūdų piktžolių, sėjėjas nepradedą dejuoti ar panikuoti, bet suranda būdą, kaip padaryti, kad Dievo žodis konkrečioje situacijoje įsikūnytų ir duotų naujo gyvenimo vaisių, nors ir netobulų. Mokinys moka paaukoti visą gyvenimą ir rizikuoti liudyti Jėzų Kristų iki kankinystės, tačiau siekia ne prisidaryti priešų, bet veikiau, kad Dievo žodis būtų išgirstas ir išskleistų savo išlaisvinančią bei atnaujinančią galią. Pagaliau džiugi evangelizuojanti bendruomenė visada moka „švęsti“. Ji švenčia kiekvieną nedidelę pergalę, kiekvieną evangelizacinį žingsnį pirmyn. Reikalavimo skatinti gerį kasdienybėje džiugi evangelizacija virsta grožiu liturgijoje. Bažnyčia evangelizuoja ir evangelizuojama grožiu liturgijos, kuri taip pat yra evangelizacinės veiklos šventimas ir naujos paskatos dovanotis šaltinis.

II. Pastoracinis atsivertimas

25. Gera žinau, kad dokumentai šiandien nebekelia tokio pat susidomėjimo kaip anksčiau ir yra greitai užmirštami. Nepaisydamas to, pabrėžiu, jog tai, ką čia ketinu pasakyti, yra programiškai reikšminga ir labai svarbu. Tikiuosi, kad visos bendruomenės pasirūpins imtis būtinų priemonių žengti pastoracinio ir misionierinio atsivertimo keliu, nepalikdamos dalykų tokių, kokie jie yra dabar. „Tiesiog administravimo“ šiandien neužtenka (21). Visur pasaulyje pereikime į „nuolatinę misijos būvį“ (22).

26. Paulius VI kvietė stiprinti raginimą atsinaujinti galimai pabrėžiant, jog tai skirta ne tik pavieniams asmenims, bet ir visai Bažnyčiai. Prisiminkime šį atmintiną tekstą, nė šiandien nepraradusį savo jėgos: „Bažnyčia turi giliau save suvokti, apmąstyti savo slėpinį... Iš tokios apšviestos ir veiksmingos savivokos spontaniškai kils troškimas idealų Bažnyčios paveikslą – tokią, kokią kaip šventą bei nesuteptą Sužadėtinę (plg. *Ef 5, 27*) regėjo, kokios troško ir kokią mylėjo Kristus, – sugretinti su šiandieniu tikroju Bažnyčios veidu... Todėl kils dosnus ir kone nekantrus poreikis atsinaujinti, t. y. ištaisyti jos narių trūkumus, kurie atskleidžiami ir atmetami per savivoką, tarsi vidinę savityrą, turint priešais akis Kristaus mums paliktą pavyzdį“ (23). Vatikano II Susirinkimas bažnytinį atsivertimą pateikė kaip atsivertimą nuolatiniam atsinaujinimui ištikimybės Jėzui Kristui dvasia: „Kiekvieno Bažnyčios atsinaujinimo esmę sudaro išaugusi ištikimybė jos pašaukimui <...>. Keliaujanti Bažnyčia Kristaus šaukiama imtis šio nuolatinio atsinaujinimo, kuris jai, kaip žmogiškai ir žemiškai institucijai, visuomet reikalingas“ (24). Kai kurios bažnytinės struktūros gali kliudyti evangelizacijos dinamikai,

tačiau ir geros struktūros naudingos tik tada, kai jos įkvepiamos, palaikomos ir vertinamos gyvenimo. Be naujos gyvybės ir autentiškos evangelinės dvasios, be „Bažnyčios ištikimybės savo pašaukimui“ bet kuri nauja struktūra netrukus sugenda.

Neatidėliotinas bažnytinis atsinaujinimas

27. Svajoju apie apsisprendimą misionieriauti, gebantį perkeisti viską taip, kad Bažnyčios papročiai, stiliai, darbotvarkės, kalba ir kiekviena struktūra taptų tinkamu šiandienio pasaulio evangelizacijos, o ne savęs išsaugojimo kanalu. Struktūrų reformą, kurios reikalauja pastoracinis atsivertimas, reikia suprasti tik šia prasme: kaip stengimasi, kad visos struktūros taptų misionieriškesnės, kad ordinarinė pastoracija visose srityse būtų platesnė ir atviresnė, kad pastoracinius darbuotojus verstų persiimti nuolatine „iškeliavimo“ nuostata ir taip padėtų pozityviai atsiliepti visiems tiems, kuriems Jėzus siūlo savo draugystę. Kaip Jonas Paulius II sakė Okeanijos vyskupams, „norint, kad Bažnyčia netaptų kokio nors bažnytinio susitelkimo į save auka, bet kurio jos atsinaujinimo tikslas turi būti misija“ (25).

28. Parapija nėra atgyvenusi struktūra; kaip tik dėl jai būdingo didelio lankstumo ji gali įgyti labai įvairių formų, kokių reikalauja ganytojo ir bendruomenės atvirumas misijai bei misionieriškasis kūrybiškumas. Nors ir nėra vienintelė evangelizacinė institucija, ji geba nuolatos atsinaujinti ir prisitaikyti, būti „pačia Bažnyčia, apsigyvenusia tarp savo sūnų ir dukterų“ (26). Tai suponuoja, kad parapija tikrai turi sąlytį su šeimomis bei tautos gyvenimu ir nevirsta nenaudinga, nuo žmonių atsiskyrusia struktūra ar grupe išrinktųjų, kuriems rūpi tik jie patys. Parapija yra Bažnyčios buvimas teritorijoje, Dievo žodžio klausymosi, augimo krikščioniškuoju gyvenimu, dialogo, skelbimo, dosnios meilės, adoracijos ir šventimo aplinka (27). Savo veikla parapija skatina ir ugdo savo narius būti evangelizuotojais (28). Ji yra bendruomenių bendruomenė, šventovė, kur ištroškę keleiviai gali atsigerti, ir nuolatinio išsiuntimo misionieriauti centras. Tačiau turime pripažinti, kad kvietimas peržiūrėti bei atnaujinti parapiją dar nedavė pakankamų vaisių siekiant labiau priartinti ją prie žmonių, padaryti gyvos bendrystės bei dalyvavimo aplinka ir visiškai nukreipti į misiją.

29. Kitos bažnytinės institucijos, bazinės ir mažosios bendruomenės, sąjūdžiai ir kitokių formų asociacijos yra Bažnyčios turtas, Dvasios dovanojamas evangelizuoti visas sritis ir visus sektorius. Jos dažnai iš naujo išiebia užsidegimą evangelizuoti ir geba palaikyti dialogą su pasauliu, per tai atnaujinamos Bažnyčia.

Tačiau būtų labai sveikintina, kad jos neprarastų ryšio su tokia turtinga vietinės parapijos tikrove ir noriai įsitrauktų į organišką dalinę Bažnyčios pastoraciją (29). Tokia integracija neleis joms apsiriboti tik kokia nors viena Evangelijos bei Bažnyčios dalimi ir virsti klajokliais be šaknų.

30. Kiekviena dalinė Bažnyčia, vyskupo vadovaujama Katalikų Bažnyčios dalis, irgi pašaukta atsiversti ir tapti misionieriška. Ji yra evangelizacijos subjektas (30), nes ja apibrėžtoje vietoje konkrečiai reiškiasi vienatinė Bažnyčia ir joje tikrai „veikia viena, šventa, katalikiška ir apaštališka Kristaus Bažnyčia“ (31). Tai – tam tikroje vietoje įsikūnijusi Bažnyčia, aprūpinta visomis Kristaus dovanotomis išganymo priemonėmis, tačiau turinti vietinį veidą. Jos džiugus troškimas supažindinti su Jėzumi Kristumi reiškiasi ir pastangomis skelbti jį ten, kur tai yra dar reikalingiau, ir nuolatinio ėjimo į savo teritorijos pakraščius ar į vis naujas socialines kultūrinės sritis (32). Ji įsipareigojusi būti visur, kur Prisikėlusiojo šviesos ir gyvybės labiausiai trūksta (33). Kad tas impulsas misionieriauti būtų dar intensyvesnis, dosnesnis ir vaisingesnis, kiekvieną dalinę Bažnyčią taip pat raginu įsitraukti į ryžtingą išvėgimo, apsivalymo ir atsinaujinimo procesą.

31. Vyskupui savo diecezinėje Bažnyčioje visuomet privalu skatinti misionierišką bendrystę turint priešais akis pirmųjų krikščionių bendruomenės, kurios tikintieji buvo vienos širdies ir vienos sielos (plg. *Apd* 4, 32), idealą. Todėl kartais jis turi žengti pirma, rodydamas tautai kelią bei palaikydamas jos viltį, kartais tiesiog būti tarp visų paprasto bei gailėstingo artumo dvasia, o kai kada eiti tautai iš paskos, padėdamas atsilikusiesiems ir – pirmiausia – todėl, kad kaimenė pati turi uoslę, padedančią jai surasti naujus kelius. Vykdydamas savo užduotį skatinti dinamišką, atvirą ir misionierišką bendrystę, jis turėtų skatinti bei siekti brandinti Kanonų teisės kodekso siūlomus bendradarbiavimo organus (34) ir kitas pastoracinio dialogo formas, trokšdamas įsiklausyti į visus, o ne vien į kai kuriuos, kurie greitai įsiteikti ir berti komplimentus. Tačiau šio bendradarbiavimo tikslas pirmiausia turėtų būti ne bažnytinė organizacija, bet misionieriška svajonė pasiekti visus.

32. Kadangi aš pats esu pašauktas gyventi taip, kaip reikalauju iš kitų, turiu galvoti ir apie popiežystės atsivertimą. Kaip Romos vyskupas, privalau likti atviras siūlymams dėl savo tarnybos vykdymo, kad ji geriau išreikštų Jėzaus Kristaus norėtą prasmę ir labiau atitiktų dabartinius evangelizacijos poreikius. Jonas Paulius II prašė padėti surasti „primato vykdymo formą, kuri, neatmetant nieko, kas esminga jo misijai, būtų

atvira naujai situacijai“ (35). Šia linkme menkai pasistūmėjome. Popiežystė ir visuotinės Bažnyčios centrinės struktūros irgi turi išsiklausti į pastoracinio atsiverimo kvietimą. Vatikano II Susirinkimas pareiškė, jog vyskupų konferencijos, panašiai kaip senosios patriarchinės Bažnyčios, „gali daug ir vaisingai prisidėti, kad kolegialumo dvasia būtų pritaikoma konkrečiai“ (36). Tačiau šis pageidavimas iki galo neįgyvendintas, nes vyskupų konferencijų nuostatai, kuriuose jos būtų laikomos subjektais su apibrėžtomis kompetencijomis, įskaitant autentišką valdžią mokyti, pakankamai aiškiai dar nesuformuluoti (37). Perdėta centralizacija, užuot padėjusi, sunkina Bažnyčios gyvenimą ir jos misionieriškąją dinamiką.

33. Misionieriškosios pakraipos pastoracija reikalauja atsisakyti patogaus pastoracinio kriterijaus „taip visada daryta“. Visus kviečiu drąsiai ir kūrybiškai iš naujo apmąstyti savo atitinkamos bendruomenės tikslus, struktūras, evangelizacijos stilių ir metodus. Pastangos konkrečiai apibrėžti tikslus tinkamai bendruomeniškai neieškant priemonių, kaip juos pasiekti, pasmerktos virsti gryna fantazija. Visus raginu dosniai ir drąsiai taikyti šio dokumento gaires nesivaržant ir nesibaiminant. Norint priimti išmintingus ir realistinius pastoracinius sprendimus, svarbu neiti vienam, bet visada kliautis broliais ir ypač vyskupų vadovavimu.

III. Iš Evangelijos širdies

34. Stengiantis viską įkelti į misionieriavimo perspektyvą, nuošalyje neliks ir žinios perteikimo būdas. Šiandiniame pasaulyje, išsiskiriančiame komunikavimo sparta ir žiniasklaidos šališka turinio atranka, gresia pavojus, kad mūsų skelbiama žinia bus sužalota bei susiaurinta iki kelių antraeilių aspektų. Iš to išplaukia, jog kai kurie Bažnyčios mokymo apie moralę klausimai bus išplėsti iš jiems prasmę suteikiančio konteksto. Didžiausia problema ta, kad skelbiama žinia tada sutapatinama su tokiais antraeiliais aspektais, kurie, nors ir svarbūs, kaip tokie nėra Jėzaus Kristaus žinios šerdis. Todėl pravartu būti realistais ir nemanyti, jog mūsų pašnekovams žinomas visas to, ką sakome, fonas arba kad tai, ką sakome, jie gali susieti su esminiu Evangelijos branduoliu, suteikiančiu tam prasmę, grožio ir patrauklumo.

35. Misionieriškojo pobūdžio pastoracija nesuderinama su padriku gausybės primygtinai peršamų mokymų perteikimu. Perėmus pastoracinę tikslą ir misionieriškąjį stilių, tikrai turintį pasiekti visus be išimties, skelbimas sutelkiamas į esminius dalykus, į tai, kas gražiausia, didžiausia, patraukliausia ir sykiu būtiniausia. Žinia supaprastėja, tačiau neperaran-

da gelmės ir tiesos, bet šitaip tampa įtikinamesnė ir šviesesnė.

36. Visos apreikštosios tiesos kylo iš to paties dieviškojo šaltinio ir tikimos tuo pačiu tikėjimu, tačiau kai kurios yra svarbesnės, tiesiogiau išreiškiančios Evangelijos šerdį. Būtent tame pamatiniame branduolyje suspin-di *numirusiame ir prisikėlusiam Jėzuje Kristuje apreikštos Dievo išganomosios meilės grožis*. Šiuo atžvilgiu Vatikano II Susirinkimas pareiškė, jog „esama katalikiškojo mokymo tiesų laipsniškumo, arba *hierarchijos*, nes jų ryšys su krikščioniškojo tikėjimo pamatu būna įvairus“ (38). Tas pat galioja tikėjimo dogmoms ir visam Bažnyčios mokymui, įskaitant mokymą apie moralę.

37. Šventasis Tomas Akvinitis mokė, kad *hierarchijos* esama ir Bažnyčios žinioje apie moralę, tarp dorybių ir iš jų kylančių aktų (39). Svarbiausias čia yra „tikėjimas, kuris veikia meile“ (*Gal 5, 6*). Artimo meilės darbai – tobuliausia Dvasios vidinės malonės išorinė apraiška: „Pagrindinis naujojo įstatymo elementas yra Šventosios Dvasios malonė, besireiškianti tikėjimu, kuris veikia meile“ (40). Todėl jis teigia, kad išorinio veikimo plotmėje didžiausia iš dorybių yra gailėstingumas: „Didžiausia iš dorybių yra gailėstingumas, nes jam skirta būti dovanojamam kitiems ir – svarbiausia – palengvinti kitų vargą. Būtent tai yra aukščiau esančiojo užduotis. Štai kodėl sakoma, kad Dievui būdinga būti gailėstingam ir kad per tai reiškiasi jo visagalybė“ (41).

38. Iš Susirinkimo mokymo, atspindinčio seną Bažnyčios įsitikinimą, svarbu padaryti pastoracines išvadas. Pirmiausia pasakytina, kad skelbiant Evangeliją būtina laikytis tinkamų proporcijų. Šitai liudija kai kurių temų bei akcentų dažnumas per pamokslus. Pavyzdžiui, jei klebonas per liturginius metus dešimt kartų kalba apie susilaikymą ir tik du ar tris kartus apie artimo meilę ar teisingumą, atsiranda disproporcija ir todėl šešėlyje atsiduria kaip tik tos dorybės, kurios pamoksluose ir katechezėje turėtų būti labiau iškeliamos aikštėn. Tas pat nutinka, kai kalbama daugiau apie įstatymą nei apie malonę, daugiau apie Bažnyčią nei apie Jėzų Kristų, daugiau apie popiežių nei apie Dievo žodį.

39. Kaip organiška vienybė tarp dorybių neleidžia nė vienos atskirti nuo krikščioniškojo idealo, lygiai taip negalima neigti nė vienos tiesos. Nevalia žaloti Evangelijos žinios vientisumo. Be to, kiekviena tiesa geriau suprantama, kai susiejama su darnia krikščioniškosios žinios visuma; šiame kontekste visos tiesos yra svarbios ir viena kitą apšviečia. Ištikimai skelbiant Evangeliją, akivaizdžiai aikštėn iškylo kai kurių tiesų centriškumas ir tampa aišku, kad krikščioniškoji moralė nėra

stoikų etika, kad ji yra daugiau negu askezė, ne vien praktinė filosofija ar nuodėmių bei klaidų katalogas. Evangelija pirmiausia kviečia mus atsakyti mylinčiam ir gelbėjančiam Dievui, atpažįstant jį kituose ir išeinant iš savęs ieškoti gėrio visiems. Šio kvietimo nevalia jokiomis aplinkybėmis užtemdyti! Visos dorybės skirtos šiam meilės atsakui. Jei toks kvietimas galingai ir patraukliai nesusprendi, Bažnyčios moraliniam statiniui gresia virsti kortų nameliu, ir tai yra mūsų didžiausias pavojus. Mat tada bus skelbiama ne Evangelija, bet kai kurie doktrininiai ar moraliniai momentai, išplaukiantys iš tam tikro ideologinio pasirinkimo. Žiniai tada grės pavojus prarasti savo šviežumą ir netekti „Evangelijos aromato“.

IV. Misija, įsikūnijanti žmogiškajame ribotume

40. Bažnyčia yra misionieriškoji mokinė. Ji turi augti apreišktojo žodžio aiškinimu ir tiesos supratimu. Egzegetams ir teologams tenka užduotis padėti bręsti „Bažnyčios sprendimui“ (42). Kitu būdu prie to prisideda ir kiti mokslai. Turėdamas galvoje, pavyzdžiui, socialinius mokslus, Jonas Paulius II pareiškė, jog jų indėlis padeda Bažnyčiai „atrasti konkrečių gairių Magisteriumo misijai plėtoti“ (43). Be to, Bažnyčioje yra nesuskaičiuojama daugybė klausimų, kuriuos reikia tirti ir apmąstyti su didele laisve. Įvairios filosofinės, teologinės ir pastoracinės minties linijos, jei Šventosios Dvasios suderintos pagarbos bei meilės dvasia, gali prisidėti prie Bažnyčios augimo, geriau išreiškdamos itin turtingą Dievo žodžio lobį. Svajojantiems apie visų monolitiškai, be jokių niuansų ginamą mokymą tai gali atrodyti nepageidaujamas jėgų išbarstymas. Tačiau iš tikrųjų tokia įvairovė padeda geriau išryškinti bei plėtoti įvairius Evangelijos neišsemiamo turto aspektus (44).

41. Sykiu milžiniški ir spartūs kultūriniai pokyčiai reikalauja, kad nuolatinis dėmesys būtų nukreiptas į pastangas amžinąsias tiesas reikšti kalba, aikštėn iškeliančia jų nuolatinį naujumą. Todėl krikščioniškojo mokymo pavelde reikėtų skirti du dalykus: „turinį <...> ir jo raiškos būdus“ (45). Kartais tikintieji, klausydami visiškai ortodoksinės kalbos, dėl savo pačių kalbos kitokios vartosenos ir kitokio supratimo pasiima tai, kas neatitinka tikrosios Jėzaus Kristaus Evangelijos. Šventai siekdami perteikti tiesą apie Dievą ir žmogų, kai kada patys peršame jiems netikrą Dievą ir žmogiškąjį idealą, kuris nėra tikrai žmogiškas. Taigi liekame ištikimi formuluotei, tačiau neperduodame turinio. Tai labai rimtas pavojus. Atminkime, „reikšti tiesą galima įvairiomis formomis. Ir pasirodo, jog, norint šiandienams žmonėms perteikti Evangelijos naujieną jos nekintama reikšme, būtina atnaujinti raiškos formas“ (46).

42. Skelbiant Evangeliją tai labai svarbu, jei išties nuširdžiai trokštame, kad visi geriau pajustų jos grožį ir ją priimtų. Kita vertus, Bažnyčios mokymo niekada neįstengsime perteikti kaip visiems visiškai lengvai suprantamo ir visų noriai branginamo dalyko. Tikėjimas visada išlaiko kryžiaus aspektą, tam tikrą nesuprantamumą, tačiau tai negriauna pritarimo tvirtumo. Yra dalykų, kurie suprantami ir branginami tik remiantis tokiu pritarimu, kuris yra meilės brolis, pranokstantis aiškumą, kokį gali duoti samprotavimai ir argumentai. Todėl atmintina, kad bet kuri tikėjimo mokymą turi lydėti evangelizacinė nuostata, žadinanti širdies pritarimą artumui, meilei ir liudijimu.

43. Nuolatos tirdama, Bažnyčia taip pat gali pripažinti, kad tam tikri papročiai, tiesiogiai nesusiję su Evangelijos branduoliu, bet iš dalies giliai įsišakniję istorijoje, šiandien jau nebėra lygiai taip pat tinkamai aiškinami, o jų žinia nėra, kaip įprasta, suprantama. Jie gali būti gražūs, bet šiandien nebetarnauti taip, kaip anksčiau, Evangelijai perteikti. Neturime bijoti jų peržiūrėti. Lygiai taip pat yra bažnytinių normų ar priesakų, kurie ankstesnėse epochose buvo labai veiksmingi, bet dabar kaip gyvenimo gairės nebeturi tos pačios auklėjamosios jėgos. Šventasis Tomas Akvinielis pabrėžė, jog Kristus ir apaštalai Dievo tautai priesakų davė „labai nedaug“ (47). Cituodamas šventąjį Augustiną, jis pabrėžė, jog vėlesnių Bažnyčios priesakų reikalautina santūriai, kad „tikinčiųjų gyvenimas nebūtų apsunkintas“, o mūsų religija nevirstų vergove, kai „Dievo gailestingumas panorą, kad ji būtų laisva“ (48). Šis įspėjimas, pareikštas prieš kelis šimtmečius, šiandien labai aktualus. Jis turi būti vienas iš kriterijų šiandien apmąstant, kaip atnaujinti Bažnyčią bei jos skelbimą, kad būtų tikrai įmanoma pasiekti visus.

44. Kita vertus, ir ganytojai, ir visi tikintieji, lydintys savo brolius tikėjimo ar atsivėrimo Dievui keliu, privalo neužmiršti to, ko labai aiškiai moko Katalikų Bažnyčios katekizmas: „Pakaltinamumą ir atsakomybę gali sumažinti ir net panaikinti nežinojimas, neatidumas, prievarta, baimė, įprotis, nesuvaldomas jausmingumas ir kitos psichinės ar socialinės priežastys“ (49).

Todėl, nemenkinant evangelinio idealo vertės, būtina gailestingai ir kantriai lydėti galimais kasdien save sttydinančio asmens augimo etapais (50). Kunigams primenu, kad klausykla turi būti ne kankinimų kamera, bet Viešpaties gailestingumo, skatinančio mus daryti galimą gerį, vieta. Mažas žingsnelis didelio žmogiškojo ribotumo atvejais Dievui gali patikti labiau nei išoriškai teisinga gyvensena tų, kurie leidžia savo dienas nesutikdami rimtų sunkumų. Visus turi pasiekti Dievo išganomosios meilės, slėpiningai veikiančios

kiekviename žmoguje nepaisant jo trūkumų ir klaidų, paguoda bei paskata.

45. Tad regime, kad evangelizacinės pastangos susijusios su kalba ir aplinkybėmis. Nuolat siekiama Evangelijos tiesą geriau perteikti apibrėžtame kontekste, niekada neatsisakant tiesos, gėrio ir šviesos, kuriuos, nors ir netobulai, galima atnešti. Misionieriška širdis suvokia šias ribas ir silpniesiems pasidaro silpna, kad laimėtų visus (plg. 1 Kor 9, 22). Ji niekada neužsisiklėndžia, niekada nesitraukia ten, kur jai saugu, niekada nesirenka nelanksčios gynybinės nuostatos. Ji žino, kad pati turi augti Evangelijos supratimu bei Dvasios kelių įžvelgimu ir niekada neatsisakyti galimo gėrio, net ir rizikuodama susitepti kelio purvu.

V. Motina atvira širdimi

46. „Iškeliaujanti“ Bažnyčia yra Bažnyčia atvirais vartais. Iškeliauti kitų link, kad pasiektum žmogiškuosius pakraščius, nereiškia bėgti į pasaulį be krypties ir prasmės. Daug kartų geriau sulėtinti žingsnį, išdrįsti pažvelgti kitiems į akis bei į juos įsiklausyti ar atsisakyti skubos, kad palydėtum tą, kuris pasiliko kelio pakraštyje. Kartais Bažnyčia yra kaip sūnaus palaidūno tėvas, laikantis atvirus vartus, kad anas sugrižęs galėtų nesunkiai įeiti vidun.

47. Bažnyčia pašaukta būti visada atvirais Tėvo namais. Vienas iš konkrečių tokio atvirumo ženklų yra bažnyčios visada atvertomis durimis. Tas, kuris, paskatintas Dvasios, prisiartina ieškodamas Dievo, nesusidurs su uždarytų durų šaltumu. Tačiau esama dar ir kitų durų, kurių nevalia užverti. Visi koku nors būdu gali dalyvauti bažnytiniame gyvenime, visi gali tapti bendruomenės dalimi, tad dėl kokios nors priežasties neužvertini ir sakramentų vartai. Pirmiausia tai pasakytina apie sakramentą, kuris yra „vartai“, – apie Krikštą. Eucharistija, nors ir yra sakramentinio gyvenimo pilnatvė, nėra premija tobuliesiems, bet dosnus vaistas ir maistas silpniesiems (51). Tokie įsitikinimai turi ir pastoracinių padarinių, kuriuos esame pašaukti protingai ir drąsiai apsvastyti. Dažnai elgiamės kaip malonės kontrolieriai, o ne palengvintojai. Tačiau Bažnyčia yra ne muitinė, o Tėvo namai, kur yra vietos kiekvienam su jo varganu gyvenimu.

48. Jei visa Bažnyčia persiims misionieravimo dinamika, ji turės eiti pas visus be išimties. Bet pas kuriuos pirma? Evangelijoje pateikta labai aiški gairė: pirmiausia ne pas turtingus draugus bei kaimynus, bet pas vargšus ir ligonius, pas tuos, kurie dažnai negerbiami ir užmirštami, pas tuos, kurie „neturi kuo atsilyginti“ (Lk 14, 14). Šiuo atžvilgiu neturėtų būti

nei abejonių, nei pasiteisinimų, silpninančių šią tokią aiškia žinią. Šiandien ir visada „vargšai yra pirmutiniai Evangelijos adresatai“ (52), o jiems dovanai skirta evangelizacija – Karalystės, kurią atnešti atėjo Jėzus, ženklas. Neišsisukinėjant būtina patvirtinti, kad mūsų tikėjimą ir vargšus sieja neišardomas ryšys. Niekada nepalikime jų vienu.

49. Iškeliaukime, iškeliaukime visiems pasiūlyti Jėzaus Kristaus gyvenimo. Kartoju visai Bažnyčiai tai, ką daug sykių sakiau Buenos Airių kunigams bei pasauliečiams: man mielesnė gatvėse nubrozdyta, sužeista ir išpurvinta nei užsisiklėndimo ir patogaus įsikibimo į saugumą susargdyta Bažnyčia. Nenoriu Bažnyčios, kuriai rūpi būti dėmesio centre ir kuri galiausiai pakliūva į įkyrių minčių ir nesutarimų tinklą. Jei kas nors mūsų sąžinę turėtų šventai jaudinti ir kamuoti, tai tik daugybė mūsų brolių, gyvenančių be Jėzaus Kristaus draugystės jėgos, šviesos ir paguodos, be juos priimančios tikėjimo bendruomenės, be gyvenimo prasmės horizonto. Tikiuosi, kad mūsų baimę suklysti nustelbs baimė užsisiklėsti struktūrose, teikiančiose klaidingą saugumo jausmą, būti įkalintiems taisyklių, paverčiančių mus negailestingais teisėjais, įpročių, padedančių nusiraminti, kai lauke laukia alkstanti minia ir Jėzus be paliovos kartoja: „Tai jūs duokite jiems valgyti“ (Mk 6, 37).

(Tęsinys kitame numeryje)

Nuorodos

- (1) Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Gaudete in Domino* (1975 05 09), 22: AAS 67 (1975), 297.
- (2) Ten pat, 8: AAS 67 (1975), 292.
- (3) Enciklika *Deus caritas est* (2005 12 25), 1: AAS 98 (2006), 217.
- (4) 5-oji visuotinė Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferencija. Aparesidos dokumentas (2007 05 31), 360.
- (5) Ten pat.
- (6) Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975 12 08), 80: AAS 68 (1976), 75.
- (7) *Cantico spirituale*, 36, 10.
- (8) *Adversus haereses*, IV, c. 34, n. 1: PG 7 pars prior, 1083: „*Om-nem novitatem attulit, semetipsum afferens.*“
- (9) Paulius VI. Apaštališkasis paraginimas *Evangelii nuntiandi* (1975 12 08), 7: AAS 68 (1976), 9.
- (10) Plg. *Propositio* 7.
- (11) Benediktas XVI. Homilija per šv. Mišias užbaigiant Vyskupų sinodo 13-ąją eilinę generalinę asamblėją (2012 10 28): AAS 104 (2012), 890.

(12) Ten pat.

(13) Benediktas XVI. Homilija per šv. Mišias pradėdant 5-ąją visuotinę Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferenciją Aparesidos šventovėje (2007 05 13): AAS 99 (2007), 437.

(14) Enciklika *Redemptoris missio* (1990 12 07), 34: AAS 83 (1991), 280.

(15) Ten pat, 40: AAS 83 (1991), 287.

(16) Ten pat, 86: AAS 83 (1991), 333.

(17) 5-oji visuotinė Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferencija. Aparesidos dokumentas (2007 05 31), 548.

(18) Ten pat, 370.

(19) Plg. *Propositio* 1.

(20) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici* (1988 12 30), 32: AAS 81 (1989), 451.

(21) 5-oji visuotinė Lotynų Amerikos ir Karibų vyskupų konferencija. Aparesidos dokumentas (2007 05 31), 201.

(22) Ten pat, 551.

(23) Paulius VI. Enciklika *Ecclesiam suam* (1964 08 06), 10: AAS 56 (1964), 611–612.

(24) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas dėl ekumenizmo *Unitatis redintegratio*, 6.

(25) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Ecclesia in Oceania* (2001 11 22), 19: AAS 94 (2002), 390.

(26) Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Christifideles laici* (1988 12 30), 26: AAS 81 (1989), 438.

(27) Plg. *Propositio* 26.

(28) Plg. *Propositio*, 44.

(29) Plg. *Propositio*, 26.

(30) Plg. *Propositio*, 41.

(31) Vatikano II Susirinkimas. Dekretas dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje *Christus Dominus*, 11.

(32) Plg. Benediktas XVI. Kreipimasis į tarptautinio kongreso Susirinkimo dekretu *Ad gentes* 40-ųjų metinių proga dalyvius (2006 03 11): AAS 98 (2006), 337.

(33) Plg. *Propositio*, 42.

(34) Plg. 460–468; 492–502; 511–514; 536–537.

(35) Enciklika *Ut unum sint* (1995 05 25), 95: AAS 87 (1995), 977–978.

(36) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Bažnyčią *Lumen gentium*, 23.

(37) Plg. Jonas Paulius II. Motu proprio *Apostolos suos* (1998 05 21): AAS 90 (1998), 641–658.

(38) Plg. Vatikano II Susirinkimas. Dekretas dėl ekumenizmo *Unitatis redintegratio*, 11.

(39) Plg. *Summa theologiae*, I–II, q. 66, art. 4–6.

(40) *Summa theologiae*, I–II, q. 108, art. 1.

(41) *Summa theologiae*, II–II, q. 30, art. 4. Plg. ten pat, q. 30, art. 4, ad 1: „Dievą pagerbiame išorinėmis aukomis bei dovanomis

ne dėl jo paties, bet dėl savęs pačių bei savo artimo, nes jam mūsų aukų nereikia, bet jis nori, kad jam būtų aukojamos dėl mūsų pačių pamaldumo bei naudotos artimui. Todėl gailėstingumas, kuriuo palengviname kitų vargą, yra jam labiau patinkanti auka, nes artimesnė artimo gėriui.“

(42) Vatikano II Susirinkimas. Dogminė konstitucija apie Dievo Apreiškimą *Dei Verbum*, 12.

(43) Motu proprio *Socialium Scientiarum* (1994 01 01): AAS 86 (1994), 209.

(44) Šventasis Tomas Akviniėtis pabrėžė, kad daugis ir skirtis „kyla iš pirmojo veikėjo“, to, kuris panorą, kad „tai, ko kiekvienam kūriniui trūksta dieviškajam gerumui išreikšti, būtų papildyta kito“, nes jo gerumo „pavienis kūrinytis negali tinkamai išreikšti“ (*Summa theologiae*, I, q. 47, art. 1). Todėl daiktų įvairovė suvoktina per daugialypius santykius (plg. *Summa theologiae*, I, q. 47, art. 2, ad 1; q. 47, art. 3). Panašiai turime įsiklausyti vienas į kitą bei papildyti mūsų dalinį tikrovės ir Evangelijos suvokimą.

(45) Jonas XXIII. Kalba per iškilmingą Vatikano II Susirinkimo atidarymą (1962 10 11): AAS 54 (1962), 786: „*Est enim aliud ipsum depositum fidei, seu veritates, quae veneranda doctrina nostra continentur, aliud modus, quo eadem enuntiantur.*“

(46) Jonas Paulius II. Enciklika *Ut unum sint* (1995 05 25), 19: AAS 87 (1995), 933.

(47) *Summa theologiae*, I–II, q. 107, art. 4.

(48) Ten pat.

(49) 1735.

(50) Plg. Jonas Paulius II. Posinodinis apaštališkasis paraginimas *Familiaris consortio* (1981 11 22), 34: AAS 74 (1982), 123–125.

(51) Plg. Ambraziejus. *De Sacramentis*, IV, 6, 28: PL 16, 464: „Turėčiau jį visuomet priimti, kad man atleistų mano nuodėmes. Jei nuolatos nusidedu, tai visuomet turiu turėti vaistą“; ten pat, IV, 5, 24: PL 16, 463: „Kas valgė maną, tas mirė; kas valgo šį kūną, tam bus atleistos nuodėmės.“ Kirilas Aleksandrietis. *In Joh. evang.* IV, 2: PG 73, 584–585: „Ištyriau save ir suvokiau, kad nesu vertas. Taip kalbantiems sakau: o kada būsite verti? Kai galiausiai stosite Kristaus akivaizdoje? Jei jūsų nuodėmės kliudo jums priartėti ir jei jūs niekada nepaliaujate klupe – pasak psalmės, „kas gi pastebi savo klaidas“, – negi nedalyvausite ir pašventinime, dovanojančiame amžinąjį gyvenimą?“

(52) Benediktas XVI. Kreipimasis į Brazilijos vyskopus San Paulo katedroje (2007 05 11), 3: AAS 99 (2007), 428.